

тобто між тими, хто уповноважений мати певні права, і тими, хто позбавлений їх у кордонах даної держави.

4. Створення спільних ворогів. Проведення війни довело свою вирішальну роль у виникненні та зміцненні чуття спільноти серед громадян, об'єднаних супроти зовнішньої загрози, байдуже, неминуча вона, потенційна чи вигадана.

5. Прогресивне зміцнення національної освіти і системи масової інформації як головних інструментів у поширенні якогось конкретного «образу нації» з його символами та ритуалами, цінностями, принципами, традиціями, способами життя, спільними ворогами і, що найважливіше, виразним визначенням «доброго громадянина» [1, с. 38-39].

Отже, існує безпосередній взаємозв'язок між колективною пам'яттю і національною ідентичністю. В умовах трансформацій соціуму неминуче постає проблема пошуку відповідної моделі/моделей колективної пам'яті або, принаймні, виявлення форм їх співіснування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гібернау М. Ідентичність націй; пер. з англ. Петро Таращук. Київ: Темпора, 2012. 304 с.
2. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ: ІПІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. 328 с.
3. Шацька Б. Минуле – пам'ять – міт; пер. з пол. Олесь Герасим, наук. ред. Андрій Павлишин. Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. 248 с.

В.В. Кобильченко
(Україна)

І.М. Омельченко
(Україна)

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФОРМИ ПРОЯВУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Натепер в Україні другий рік поспіль триває повномасштабна воєнна агресія, яку розв'язала російська федерація. На нашу думку, війна, без сумніву, є тим чинником, який породжує десоціалізацію дітей з особливими освітніми

потребами (далі ООП), позаяк чимало їх були змушені покинути рідні домівки і перебувають у внутрішній та зовнішній еміграції, деякі діти втратили свої родини або місяцями змушені переховуватись у підвалах та бомбосховищах, що унеможлиблює їх перебування в закладах освіти, як це було ще понад рік тому. При потраплянні в такі екстремальні соціальні умови дитина може психічно та морально деградувати, оскільки те виховання і та соціалізація, яку вона отримала перед цим, не могли підготувати її до виживання в подібних умовах.

Видатний американський соціолог Ірвінг Гоффман, визначив наступні ознаки десоціалізації: ізоляція від зовнішнього світу; постійне спілкування з одними і тими ж людьми; втрата колишньої ідентифікації; перейменування, заміна старого імені на «номер», і отримання статусу («депортований», «емігрант», «хворий» тощо); заміна звичної обстановки на нову, знеособлену; відвикання від старих звичок, цінностей, звичаїв і звикання до нових; втрата свободи дій.

Ресоціалізація означає засвоєння нових цінностей, ролей, навичок замість колишніх, недостатньо засвоєних або застарілих. Зазвичай під цим розуміється заміщення старих зразків поведінки і установок новими в міру переходу від однієї стадії життєвого циклу до іншої. Ресоціалізація – це процес повторного проходження соціалізації.

Таким чином, ресоціалізація та десоціалізація – це два стани, або форми прояву, соціалізації. Перша говорить про перенавчання в нових соціальних умовах (наприклад, еміграція в іншу країну). Друга свідчить про втрату раніше придбаного соціального досвіду в екстремальних умовах (наприклад, депортація).

У педагогіці ресоціалізація – це засвоєння нових навичок і цінностей, які повинні замінити колишні застарілі або недостатньо засвоєні. Весь цей процес спрямовується на осіб, які мають різні види відхилень у поведінці. Мета, яку переслідує ресоціалізація, – це відновлення втраченого соціального статусу, а також переорієнтація негативних установок. Вирішення даного завдання

криється в позитивному ставленні педагогічно орієнтованого середовища до особистості.

У психології ресоціалізація завжди пов'язана з процесом десоціалізації. Іншими словами, ресоціалізація в психології – це досить цілеспрямований процес відновлення культурних і соціальних установок особистості, які були порушені внаслідок десоціалізації. Слід зазначити, що в дитячому віці психіка вкрай пластична і діти легше піддаються процесу ресоціалізації. Крім того, на даному етапі онтогенезу не так міцно сформовані різні соціальні та культурні зв'язки, тому робота по їх відновленню не настільки об'ємна.

Сім'я має приймати активну участь в ресоціалізації дитини. Річ у тім, що родина є першою й головною соціальною групою, яка активно впливає на формування особистості дитини з ООП [2] й виконує функцію первинної соціалізації. Роль родини полягає у поступовому введенні дитини в суспільство. Первинна соціалізація у формуванні особистості відіграє особливо важливу роль, коли дитина ще несвідомо засвоює зразки й манеру поведінки, типові реакції старших на ті або інші проблеми. Крім того, в сім'ї дитина не тільки набуває перші соціальні знання і навички, а й повторно напрацьовує нові, позбавляючись від старих.

Таким чином, ресоціалізація залежить від того, яка атмосфера панує в сім'ї і методи виховання існують по відношенню до дітей. Сім'я – це перший інститут, який навчає дитину головним і важливим соціальним правилам і нормам життя, до яких вона має звикнути. На ресоціалізацію впливають світогляд батьків, їх методи виховання і спілкування з дитиною, рівень довіри і взаємної підтримки.

Головною кінцевою метою практичної психологічної роботи з подолання негативних наслідків десоціалізації дошкільників з ООП, породжених війною, та їх подальшої ресоціалізації має бути їхнє особистісне благополуччя.

Наостанок зазначимо, що благополуччя особистості по самій своїй природі є інтегральним соціально-психологічним утворенням, яке обумовлено різними факторами й чинниками, має свою складну внутрішню структуру та

функції і є одним з головних критеріїв соціалізованості й адаптованості особистості, а також створює необхідні передумови для подальшого розвитку особистості й реалізації її потенціалу [1; 3]. Особистісне благополуччя одночасно є і результатом, і необхідною умовою повноцінного функціонування людини в соціумі, реалізації її внутрішнього потенціалу на різних етапах онтогенезу. Перспективи майбутніх наукових студій включатимуть розроблення змісту та методів психологічного та психотерапевтичного супроводу десоціалізації і ресоціалізації дітей з особливими потребами в умовах кризових викликів та критичних ситуаціях життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобильченко В.В. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 205 с.
2. Кобильченко В.В., Омельченко І. М. Спеціальна психологія: підручник. Київ: ВЦ «Академія». 2020. 224 с.
3. Піканова Н.В., Омельченко І.М., Кобильченко В.В. Особливості ресурсного компонента соціалізованості в старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. *Інноваційна педагогіка*. 2021, 38, 80-85. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.16>.

В.В. Кожушко

(Україна)

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ФАКТОР ПОСИЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПОЛЯРИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ПІДРИВУ ДОВІРИ ДО ДЕМОКРАТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

В епоху сучасних гібридних війн дезінформація стала тією інформаційною зброєю, яка за своїми суспільно-політичними наслідками є такою ж руйнівною, як і найсучасніші види кінетичної зброї. Дезінформація, так само як і військова зброя, спрямована на підрив та руйнування, з тією лише різницею, що зазначені деструктивні дії відбуваються через інформаційний вплив на свідомість індивідів, соціальних груп або суспільства, а остаточними об'єктами ураження стають конкретні політичні фігури, політичні інститути та політичні системи. Головне завдання дезінформації – підірвати існуючий суспільно-політичний порядок в державі або у цілому регіоні.